

В. М. Грищенко,
Є. Д. Яблоновська-Грищенко
Канівський природний заповідник

ЗНАХІДКИ РІДКІСНИХ ВИДІВ ПТАХІВ У РАЙОНІ КАНІВСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА У 2009-2017 РР.

Спостереження проводилися протягом усього року в заповіднику, а також у його околицях на території, обмеженій селами Лука – Межиріч – Степанці – Литвинець – Бобриця – Озериче – Ліпляве – Келеберда – Прохорівка Канівського району – Хрещатик – Софіївка Черкаського району Черкаської області. Загалом у 2009-2017 рр. у районі досліджень виявлено 32 види птахів, занесених до третього видання Червоної книги України. Із них 7 – гніздяться, 18 – пролітні, 7 – залітні. 11 видів знайдені на зимівлі, з них 5 зимують регулярно. 5 видів за період спостережень були зареєстровані в регіоні досліджень уперше, 1 вид уперше виявлений на гніздуванні, 6 – на зимівлі.

Нижче наводиться коротка узагальнена інформація по кожному з видів. Дані про конкретні спостереження (окрім видів, які зустрічаються часто) подані в таблиці.

Рожевий пелікан (*Pelecanus onocrotalus*). Залітний вид. На Дніпрі біля Канева спостерігався двічі – у 2003 і 2014 рр. (Грищенко, 2014а).

Чорний лелека (*Ciconia nigra*). Пролітний вид. Зграї та поодинокі птахи регулярно зустрічаються під час міграцій. Можуть зупинятися для перепочинку та годівлі на заплавах островів заповідника.

Малий лебідь (*Cygnus bewickii*). Пролітний та зимуючий вид. Вперше виявлений на Дніпрі біля заповідника в березні 2013 р. У 2014 р. зареєстрований під час осінньої міграції, у 2015 р. – на зимівлі.

Нерозень (*Anas strepera*). Пролітний та зимуючий вид. У період осінніх міграцій групи нерознів регулярно зустрічаються у скупченнях крижнів (*Anas platyrhynchos*) та інших качок. Чисельність їх може досягати 10-20 особин (табл.). На зимівлі виявлений у 2011 р. – два птахи неодноразово зустрічалися в січні – лютому разом із крижнями (Грищенко та ін., 2012). У середині минулого століття був звичайним гніздовим видом (Смогоржевський, 1952).

Червонодзьоба чернь (*Netta rufina*). Залітний вид. У листопаді та грудні 2016 р. групи з 4-6 птахів тричі з'являлися у скупченні крижнів та інших качок на Дніпрі біля Канева (Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2016). Довше одного дня ці птахи тут не затримувалися.

Гоголь (*Bucephala clangula*). Пролітний та зимуючий вид. Зграї та поодинокі птахи регулярно зустрічаються під

час міграцій, передусім на Дніпрі та Канівському водосховищі, зрідка також на ставках у навколишніх селах та р. Рось. Один із найбільш чисельних видів на зимівлі на незамерзаючій ділянці Дніпра нижче Канівської ГЕС (Грищенко та др., 2013). Чисельність зимуючих птахів досягає максимуму в січні – лютому. У 2009-2017 рр. під час обліків максимально за сезон реєструвалося від 580 до 1520 особин. Спостерігається тенденція до росту чисельності.

Середній крохаль (*Mergus serrator*). Пролітний та зимуючий вид. Зустрічається досить рідко. Взимку тривалий час не відмічався, у 2014 р. знову виявлений на зимівлі.

Скопа (*Pandion haliaetus*). Пролітний вид. Регулярно зустрічається під час міграцій, частіше восени. За останнє десятиріччя стала помітною тенденція до зростання частоти зустрічей.

Чорний шуліка (*Milvus migrans*). Гніздовий перелітний вид. На Дніпрі в районі заповідника у 2009-2017 рр. щороку гніздилося від 1 до 3 пар. Поодинокі птахи та невеликі групи зустрічаються під час міграцій. Чисельність протягом останніх десятиліть значно скоротилася. У середині ХХ ст. був масовим видом (Смогоржевський, 1952).

Малий підорлик (*Aquila pomarina*). Пролітний вид. Поодинокі птахи й невеликі групи регулярно зустрічаються під час міграцій.

Степовий канюк (*Buteo rufinus*). Залітний вид. У районі досліджень спостерігався лише раз.

Орел-карлик (*Hieraetus pennatus*). Пролітний вид. Поодинокі птахи й невеликі групи зустрічаються під час міграцій.

Змієїд (*Circaetus gallicus*). Пролітний вид. Раніше гніздився на лівобережжі Дніпра біля сіл Ліпляве та Келеберда. Влітку його зустрічали також у Михайлівському лісі південніше Росі (Грищенко та ін., 1998, 2003). У 2009-2017 рр. відмічався лише під час міграцій (табл.).

Польовий лунь (*Circus cyaneus*). Пролітний та зимуючий вид. Під час міграцій поодинокі птахи та невеликі групи регулярно зустрічаються у заплавах Росі та Дніпра, рідше – на полях та в інших місцях. На зимівлі зрідка відмічаються поодинокі особини.

Лучний лунь (*Circus pygargus*). Пролітний вид. Поодинокі птахи й невеликі групи регулярно зустрічаються під час міграцій.

Орлан-білохвіст (*Haliaeetus albicilla*). Гніздовий, перелітний, зимуючий вид. Орлани зустрічаються на Дніпрі в районі Канівського заповідника в усі сезони року в досить значній кількості. На території заповідника гніздяться три пари – на Зміїних о-вах, на о-ві Шелестів і в нагірній частині на правому березі Дніпра. Ще 3-5 пар гніздяться в околицях заповідника. Під час міграцій можуть зустрічатися зграї до 10-15 орланів (Грищенко, Гаврилюк, 2012). На зимівлі у 2009-2017 рр. максимально за сезон реєструвалося від 10 до 31 особин. Чисельність зимуючих птахів зростає (Grishchenko, 2017).

Стерв'ятник (*Neophron percnopterus*). Залітний вид. Спостерігався лише раз – 11.01.2017 р. над південною околицею Канева.

Сапсан (*Falco peregrinus*). Пролітний і зимуючий вид. Зрідка зустрічаються поодинокі птахи в населених пунктах.

Балабан (*Falco cherrug*). Пролітний вид. Зустрічається рідко. Можуть залітати птахи під час післягніздових кочівель (Грищенко, Яблонівська-Грищенко, 2013).

Сірий журавель (*Grus grus*). Гніздовий перелітний вид. Поодинокі пари нерегулярно гніздяться в заболочених вільшнях у Михайлівському лісі – між селами Михайлівка, Хрещатик і Станіславчик. Відмічалися також літаючі птахи. Пролітні зграї мігрують над районом досліджень транзитом, зупиняються рідко.

Великий зуйок (*Charadrius hiaticula*). Пролітний вид. Під час осінньої міграції звичайний птах на піщаних косах Дніпра, весною зустрічається рідше (Грищенко, 2014б).

Кулик-сорока (*Haematopus ostralegus*). Гніздовий перелітний вид. Щороку гніздяться 1-2 пари на хвилерізі біля Канівської ГЕС, 1 пара – в затопленому лісі на о-ві Круглик Канівського заповідника. Влітку на косах Дніпра утворюються скупчення птахів, що не розмножуються до 10-15 особин. У пролітних зграях весною налічується до 8 птахів, восени – до 15 (Грищенко і др., 2012).

Чоботар (*Recurvirostra avosetta*). Залітний вид. У квітні – травні чоботарі тричі спостерігалися на хвилерізі біля Канівської ГЕС (табл.).

Довгоніг (*Himantopus himantopus*). Залітний вид. За останні 20 років тричі реєструвалися зальоти на Дніпрі в районі заповідника.

Дупель (*Gallinago media*). Пролітний вид. Зрідка зустрічається під час міграції на луках. Протягом періоду досліджень відмічений лише у квітні 2009 р. в заплаві Росі.

Великий кроншнеп (*Numenius arquata*). Пролітний вид, у 2017 р. вперше виявлений на зимівлі. Поодинокі птахи й невеликі зграї регулярно зустрічаються під час міграцій, вони нерідко зупиняються на луках Дніпра й Росі. У першій половині лютого 2017 р. великий кронш-

неп кілька разів спостерігався в гирлі обвідного каналу на лівому березі Дніпра.

Середній кроншнеп (*Numenius phaeopus*). Пролітний вид. Зустрічається дуже рідко. У 2009-2017 рр. лише дві реєстрації.

Чорноголовий реготун (*Larus ichthyaetus*). Залітний вид. За період досліджень відмічався тричі.

Каспійський крячок (*Hydroprogne caspia*). Пролітний вид. Поодинокі птахи і невеликі зграї зустрічаються під час міграцій, в основному в серпні – вересні.

Малий крячок (*Sterna albifrons*). Гніздовий перелітний вид. На хвилерізі біля Канівської ГЕС щороку гніздиться разом із річковими крячками (*Sterna hirundo*) до 20-30 пар. Були спроби гніздування на косах Дніпра нижче Канівської ГЕС, але вони закінчувалися невдало через різкі коливання рівня води.

Голуб-синяк (*Columba oenas*). Гніздовий, перелітний, зимуючий вид. Протягом тривалого часу синяки зустрічалися лише під час міграцій. У 2008-2009 рр. виникло гніздове поселення в околицях Канева. Птахи загніздилися в порожнинах бетонних стовпів на високівольтній електролінії. Чисельність цього поселення почала швидко зростати. У 2010-2012 рр. вона становила 10-12 пар, у 2016 р. досягла 32 (Грищенко, Яблонівська-Грищенко, 2016). У 2017 р. тут гніздилося вже 40 пар. Із 2013 р. синяки почали відмічатися на зимівлі. В останні роки ці голуби затримувалися до грудня, тільки сильні морози примушували їх відлітати. Весною синяки прилітають одними з перших серед птахів – уже в першій половині лютого.

Сірий сорокопуд (*Lanius excubitor*). До недавнього часу був лише пролітним та зимуючим видом. У 2017 р. вперше виявлений на гніздуванні – на луках лівого берега Дніпра біля с. Келеберда. В осінньо-зимовий період поодинокі сорокопуди регулярно зустрічаються на узліссях, у заплавах рік, лісосмугах біля доріг та серед полів. У районі досліджень може зимувати до 10-20 особин.

До складу фауни Канівського природного заповідника та його околиць включені ще 16 видів птахів, занесених до третього видання Червоної книги України (див. Горошко і др., 1989; Грищенко та ін., 1998, 2003, 2012), які протягом 2009-2017 рр. не відмічалися. Це: косар (*Platalea leucorodia*), червоноголова казарка (*Rufibrenta ruficollis*), мала білолоба гуска (*Anser erythropus*), білоока чернь (*Aythya nyroca*), рудий шуліка (*Milvus milvus*), степовий лунь (*Circus macrourus*), великий підорлик (*Aquila clanga*), беркут (*Aquila chrysaetos*), білоголовий сип (*Gyps fulvus*), лежень (*Burhinus oedipnemos*), поручайник (*Tringa stagnatilis*), пугач (*Bubo bubo*), болотяна сова (*Asio flammeus*), сиворакша (*Coracias garrulus*), зелений дятел (*Picus viridis*), білоспинний дятел (*Dendrocopos leucotos*).

Знахідки птахів, занесених до Червоної книги України в Канівському заповіднику та його околицях у 2009–2017 рр.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Pelecanus onocrotalus</i>	Дніпро біля Канева	49,739000	31,510720	25.11.2014	7 молодих птахів на березі Дніпра	Грищенко, 2014
<i>Ciconia nigra</i>	о. Круглик Канівського заповідника	49,720890	31,558280	05.09.2011	1 птах на острові	Грищенко та ін., 2012
<i>Ciconia nigra</i>	Околиці с. Пекарі	49,712230	31,554122	27.09.2011	2 птахи пролітали на південний захід	Грищенко та ін., 2012
<i>Ciconia nigra</i>	Заплава Дніпра біля с. Келеберда	49,756195	31,535850	29.08.2012	1 птах годувався на заплавному озері	Грищенко та ін., 2012
<i>Ciconia nigra</i>	Садиба Канівського заповідника	49,723800	31,532975	01.04.2013	Згряя з 10 особин пролетіла на північний схід над садибою заповідника	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Ciconia nigra</i>	Південна околиця Канева	- // -	- // -	25.07.2014	Дорослий і два молодих птахи кружляли над Тарасовою горою	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Ciconia nigra</i>	Долина р. Рось біля с. Хутір-Хмільна	49,674381	31,552714	14.04.2012	1 птах над луками	Грищенко та ін., 2012
<i>Cygnus bewickii</i>	Дніпро біля Канева	49,739000	31,510720	28-29.03.2013	2 птахи годувалися разом із крижнями на мілководді біля о-ва Собачого	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Cygnus bewickii</i>	- // -	- // -	- // -	04.02.2015	1 дорослий птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Cygnus bewickii</i>	Лиманний рибгосп у південній частині Канівського водосховища	49,829860	31,563690	25.10.2014	2 дорослих птахи годувалися разом із лебедями-шипунами на мілководді	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Cygnus bewickii</i>	Південний берег Канівського водосховища	49,787900	31,497000	09.04.2016	3 дорослих і 3 молодих птахи годувалися на мілководді у південній частині водосховища	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Anas strepera</i>	Зміїні о-ви Канівського заповідника	49,858252	31,549840	13-14.08.2009	4 птахи	Грищенко та ін., 2012
<i>Anas strepera</i>	Дніпро біля Канева	49,739000	31,510720	2011	Два птахи зимували в січні – лютому на Дніпрі нижче Канівської ГЕС	Грищенко та ін., 2012
<i>Anas strepera</i>	- // -	- // -	- // -	24.10.2016	2 птахи у скупченні крижнів	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Anas strepera</i>	- // -	- // -	- // -	07.11.2016	3 птахи у скупченні крижнів	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Anas strepera</i>	- // -	- // -	- // -	16.10.2017	4 птахи у скупченні крижнів	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Anas strepera</i>	Хвилеріз біля Канівської ГЕС	49,772041	31,446550	30.05.2014	1 птах на водосховищі біля хвилерізу	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Anas strepera</i>	Лиманний рибгосп у південній частині Канівського водосховища	49,829860	31,563690	13.10.2013	2 пари	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Anas strepera</i>	- // -	- // -	- // -	16.10.2013	9 особин	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Anas strepera</i>	- // -	- // -	- // -	18.11.2013	самець	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Anas strepera</i>	- // -	- // -	- // -	27.11.2013	3 птахи	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Anas strepera</i>	- // -	- // -	- // -	30.11.2013	1 птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Anas strepera</i>	- // -	- // -	- // -	18-22.11.2014	18 особин разом з іншими качками	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Anas strepera</i>	- // -	- // -	- // -	03.11.2015	7 особин разом з іншими качками	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Anas strepera</i>	- // -	- // -	- // -	19.11.2015	4 особини разом з іншими качками	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Anas strepera</i>	- // -	- // -	- // -	25.10.2016	5 особин разом з іншими качками	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Netta rufina</i>	Дніпро біля Канева	49,739000	31,510720	22.11.2016	3 самці і самка разом із групою морських черней (<i>Aythya marila</i>)	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2016
<i>Netta rufina</i>	- // -	- // -	- // -	30.11.2016	5 самців біля скупчення крижнів	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2016
<i>Netta rufina</i>	- // -	- // -	- // -	07.12.2016	6 самців на ополонці серед крижнів	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2016
<i>Mergus serrator</i>	Дніпро біля Канева	49,739000	31,510720	03-05.02.2014	Самець разом з іншими качками	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Pandion haliaetus</i>	Дніпро біля Канева	49,739000	31,510720	15.09.2015	1 пролітний птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	23.09.2015	1 пролітний птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	02.10.2016	1 пролітний птах	Петриченко О.Д.
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	06.10.2016	1 пролітний птах	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	29.08.2017	1 пролітний птах	Борисенко М.М.
<i>Pandion haliaetus</i>	Південний берег Канівського водосховища	49,787900	31,497000	20.09.2011	1 пролітний птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	29.08.2012	1 пролітний птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	16.09.2013	1 пролітний птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	03.10.2013	1 пролітний птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	11.09.2015	2 пролітні птахи	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Pandion haliaetus</i>	Заплава Дніпра біля с. Келеберда	49,759438	31,532640	14.09.2011	1 пролітний птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	05.09.2016	Скопа шукала поживу на стариці Дніпра	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Pandion haliaetus</i>	о. Круглик Канівського заповідника	49,720890	31,558280	25.09.2011	1 птах на острові	Грищенко та ін., 2012
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	03.09.2012	1 птах над островом	Грищенко та ін., 2012
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	27.09.2017	1 птах над Дніпром біля острова	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Pandion haliaetus</i>	о. Шелестів Канівського заповідника	49,709000	31,584000	08.09.2016	1 птах на острові	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	12.09.2016	1 птах на острові та на Дніпрі біля нього (очевидно, один і той же)	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д., Шевчик В.Л.
<i>Pandion haliaetus</i>	Долина р. Рось біля с. Хутір-Хмільна	49,674381	31,552714	22.09.2010	1 пролітний птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	03.05.2014	1 пролітний птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	03.10.2014	1 пролітний птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	29.04.2016	Молодий птах	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	26.08.2016	1 пролітний птах	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Pandion haliaetus</i>	Обвідний канал на лівому березі Дніпра біля Канева	49,780150	31,507800	29.08.2014	Молодий птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Pandion haliaetus</i>	- // -	- // -	- // -	12.04.2016	1 птах відпочивав на дереві	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Pandion haliaetus</i>	Лиманний рибгосп у південній частині Канівського водосховища	49,829860	31,563690	25.09.2017	1 пролітний птах	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Circus cyaneus</i>	Долина р. Рось біля с. Хутір-Хмільна	49,674381	31,552714	11.04.2009	Самець	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	31.03.2010	самець	Грищенко та ін., 2012

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	06.04.2010	самка	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	25.09.2010	молодий птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	02.10.2010	самець і самка	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	06.10.2010	Ішов виражений проліт на захід долиною Росі, протягом 1,5 год. зареєстровано 10 польових лунів – 3 самці, 3 самки, 4 молоді птахи	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	30.10.2010	обліковано 5 птахів	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	25.03.2011	Самець і самка	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	04.04.2012	Самець	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	05.10.2012	Самка або молодий птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	03.10.2014	2 самки	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	04.11.2014	2 самці	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	11.04.2015	Самка	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	13.04.2015	Самець	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	01.04.2016	Самець	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Circus cyaneus</i>	Заплава Дніпра біля с. Келеберда	49,759438	31,532640	15.04.2011	Самка	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	06.10.2012	Самець і самка	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	Околиці Канівського заповідника	49,716610	31,526276	13.10.2009	Самець пролетів над заростаючими полями біля Мар'їної гори	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	14.09.2010	Самка або молодий птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	Берег Дніпра біля с. Пекарі	49,698490	31,572670	25.10.2009	2 птахи над Дніпром	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	23.01.2012	Самка	Грищенко та ін., 2012
<i>Circus cyaneus</i>	- // -	- // -	- // -	07.11.2016	Самка	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Circus cyaneus</i>	Дніпро біля Канева	49,739000	31,510720	14.10.2015	Самець	Борисенко М.М.
<i>Circus cyaneus</i>	Західна околиця Канева	49,748600	31,388800	23.03.2017	Самець над полями за околицею	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Circus pygargus</i>	Долина р. Рось біля с. Хутір-Хмільна	49,674381	31,552714	25.04.2013	Самець	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Circus pygargus</i>	- // -	- // -	- // -	02.05.2013	Самка	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Circus pygargus</i>	- // -	- // -	- // -	10.04.2014	Молодий самець	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Circus pygargus</i>	- // -	- // -	- // -	23.04.2015	Самець	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Circus pygargus</i>	- // -	- // -	- // -	09.05.2015	Самець	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Circus pygargus</i>	- // -	- // -	- // -	09.05.2016	Самка	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Circus pygargus</i>	Заплава Дніпра біля с. елєберда	49,759438	31,532640	03.04.2014	Самка	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Buteo rufinus</i>	Долина р. Рось біля с. Хутір-Хмільна	49,674381	31,552714	31.03.2010	1 пролітний птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Circaetus gallicus</i>	Дніпро біля Канева	49,746360	31,500660	14.08.2009	1 птах летів з боку с. Ліпляве на правий берег Дніпра	Грищенко та ін., 2012
<i>Circaetus gallicus</i>	Долина р. Рось біля с. Хутір-Хмільна	49,674381	31,552714	02.05.2013	Пролітний птах полював на плазунів на луках	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Circaetus gallicus</i>	- // -	- // -	- // -	23.04.2015	1 птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Circaetus gallicus</i>	Заплава Дніпра біля с. Келеберда	49,759438	31,532640	14.04.2014	1 птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Circaetus gallicus</i>	Лиманний рибгосп у південній частині Канівського водосховища	49,829860	31,563690	28.03.2017	2 пролітні птахи над лівим берегом	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Hieraaetus pennatus</i>	Долина р. Рось біля с. Хутір-Хмільна	49,674381	31,552714	04.04.2009	Птах темної морфи	Грищенко та ін., 2012
				06.04.2010	Птах темної морфи	Грищенко та ін., 2012
<i>Aquila pomarina</i>	Долина р. Рось біля с. Хутір-Хмільна	49,674381	31,552714	11.04.2009	1 пролітний птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Aquila pomarina</i>	- // -	- // -	- // -	30.08.2010	1 пролітний птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Aquila pomarina</i>	- // -	- // -	- // -	05.09.2010	1 пролітний птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Aquila pomarina</i>	- // -	- // -	- // -	04.04.2012	1 пролітний птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Aquila pomarina</i>	- // -	- // -	- // -	01.04.2016	2 птахи трималися на луках	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Aquila pomarina</i>	Заплава Дніпра біля с. Келеберда	49,759438	31,532640	09.04.2013	1 пролітний птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Aquila pomarina</i>	Околиці с. Межиріч	49,598600	31,482000	25.03.2012	1 пролітний птах над лісом	Грищенко та ін., 2012
<i>Neophron percnopterus</i>	Південна околиця Канева	49,730670	31,512590	11.01.2017	Молодий птах 4-річного віку пролетів із-за Дніпра на південний захід	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Falco peregrinus</i>	м. Канів	49,756790	31,452080	07.12.2009	1 птах	Грищенко та ін., 2012
	с. Пекарі	49,703900	31,553100	16.11.2017	1 птах	Петриченко О.Д.
<i>Falco cherrug</i>	с. Лука	49,589270	31,441925	28.07.2010	Місцеві жителі знайшли в околицях села молодого травмованого птаха	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Grus grus</i>	Долина р. Рось біля с. Хутір-Хмільна	49,674381	31,552714	29.04.2013	Поодинокий птах годувався на полі в заплаві Росі	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Grus grus</i>	- // -	- // -	- // -	06.05.2015	Поодинокий журавель пролетів над луками в напрямку Михайлівського лісу	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Хвилеріз біля Канівської ГЕС	49,772041	31,446550	29.04.2009	1 птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Recurvirostra avosetta</i>	- // -	- // -	- // -	05.04.2012	2 птахи	Грищенко та ін., 2012
<i>Recurvirostra avosetta</i>	- // -	- // -	- // -	04.05.2017	2 птахи	Грищенко В.М.
<i>Himantopus himantopus</i>	Дніпро біля Канева	49,739000	31,510720	19.06.2017	4 птахи над Дніпром	Є.Д. Яблоновська-Грищенко
<i>Gallinago media</i>	Долина р. Рось біля с. Хутір-Хмільна	49,674381	31,552714	17.04.2009	10 птахів на луках	Грищенко та ін., 2012
				23.04.2009	2 птахи на луках	Грищенко та ін., 2012
<i>Numenius arquata</i>	Дніпро біля Канева	49,739000	31,510720	28.07.2009	2 пролітні птахи над Дніпром	Грищенко та ін., 2012
<i>Numenius arquata</i>	- // -	- // -	- // -	02.08.2009	1 птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Numenius arquata</i>	- // -	- // -	- // -	25.08.2009	2 птахи на о-ві Собачому	Грищенко та ін., 2012
<i>Numenius arquata</i>	- // -	- // -	- // -	29.08.2009	2 пролітні птахи над Дніпром	Грищенко та ін., 2012
<i>Numenius arquata</i>	- // -	- // -	- // -	13.08.2010	1 пролітний птах над Дніпром	Грищенко та ін., 2012
<i>Numenius arquata</i>	- // -	- // -	- // -	27.09.2011	1 пролітний птах над Дніпром	Грищенко та ін., 2012
<i>Numenius arquata</i>	- // -	- // -	- // -	10.08.2017	1 пролітний птах над Дніпром	Грищенко В.М.
<i>Numenius arquata</i>	- // -	- // -	- // -	04.10.2017	1 пролітний птах над Дніпром	Грищенко В.М.
<i>Numenius arquata</i>	Коса біля о-ва Шелестів Канівського заповідника	49,703898	31,576507	25.08.2010	13 птахів	Грищенко та ін., 2012
<i>Numenius arquata</i>	Долина р. Рось біля с. Хутір-Хмільна	49,674381	31,552714	07.10.2013	1 птах годувався на луках	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013

Вид	Місце знахідки	Координати		Дата знахідки	Додаткова інформація	Авторство знахідки
		широта	довгота			
<i>Numenius arquata</i>	- // -	- // -	- // -	08.09.2014	2 птахи годувалися на луках	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Numenius arquata</i>	- // -	- // -	- // -	25.04.2015	1 птах на луках	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Numenius arquata</i>	- // -	- // -	- // -	26.08.2016	3 птахи годувалися на луках	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Numenius arquata</i>	- // -	- // -	- // -	28.09.2016	7 птахів годувалися на луках	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Numenius arquata</i>	Лиманний рибгосп у південній частині Канівського водосховища	49,829860	31,563690	03.04.2014	1 птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Numenius phaeopus</i>	Лиманний рибгосп у південній частині Канівського водосховища	49,829860	31,563690	03.04.2014	1 птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Numenius phaeopus</i>	Хвилеріз біля Канівської ГЕС	49,772041	31,446550	04.05.2017	1 птах	Грищенко В.М.
<i>Larus ichthyaetus</i>	Дніпро біля Канева	49,739000	31,510720	15.04.2011	Молодий птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Larus ichthyaetus</i>	Хвилеріз біля Канівської ГЕС	49,772041	31,446550	21.06.2011	Молодий птах	Грищенко та ін., 2012
<i>Larus ichthyaetus</i>	Дніпро біля Канівської ГЕС	49,766400	31,481600	26.03.2013	Дорослий птах	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2013
<i>Hydroprogne caspia</i>	Дніпро біля Канева	49,739000	31,510720	01.09.2011	1 пролітний птах над Дніпром	Грищенко та ін., 2012
<i>Hydroprogne caspia</i>	- // -	- // -	- // -	14.08.2015	1 пролітний птах над Дніпром	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Hydroprogne caspia</i>	- // -	- // -	- // -	30.08.2015	4 пролітні птахи над Дніпром	Грищенко, Яблоновська-Грищенко, 2015
<i>Hydroprogne caspia</i>	- // -	- // -	- // -	01.09.2016	Вниз по Дніпру пролетіла зграя із 13 птахів	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.
<i>Hydroprogne caspia</i>	о. Круглик Канівського заповідника	49,720890	31,558280	05.09.2011	Молодий і дорослий птахи на острові	Грищенко та ін., 2012
<i>Lanius excubitor</i>	Заплава Дніпра біля с. Келеберда	49,756170	31,531709	27.05.2017	Знайдене гніздо на луках, біля нього трималися два молоді птахи і пара дорослих, яка їх підгодовувала	Грищенко В.М., Яблоновська-Грищенко Є.Д.

Література

1. Горошко О.А., Грищенко В.Н., Згерская Л.П., Лопарев С.А., Петриченко Л.Ф., Ружиленко Н.С., Смогоржевский Л.А., Цвелых А.Н. Позвоночные животные Каневского заповедника // Флора и фауна заповедников СССР. – М., 1989. – 42 с.
2. Грищенко В.М. Незвичайний заліт рожевих пеліканів (*Pelecanus onocrotalus*) на Канівщині // Беркут. – 2014а. – Т. 23, вип. 1. – С. 56–57.
3. Грищенко В.Н. Кулики Каневского заповедника и его окрестностей // Кулики в изменяющейся среде Северной

- Евразии. Материалы IX Международной научной конференции (4–6 февраля 2012 г., Кисловодск). – Москва: Тезаурус, 2014б. – С. 126–129.
4. Грищенко В. Н., Гаврилюк М. Н. Орлан-белохвост в Каневском заповеднике и его окрестностях // Хищные птицы в динамической среде третьего тысячелетия: состояние и перспективы. Тр. VI Междунар. конфер. по соколообразным и совам Северной Евразии, г. Кривой Рог, 27–30 сентября 2012 г. – Кривой Рог, 2012. – С. 335–340.
 5. Грищенко В. Н., Гаврилюк М. Н., Атамась Н. С. Кулик-сорока (*Haematopus ostralegus*) в Среднем Приднепровье // Беркут. – 2012. – Т. 21, вып. 1–2. – С. 82–92.
 6. Грищенко В.М., Лопарев С.О., Гаврилюк М.Н., Яблоньська-Грищенко Є.Д. Птахи Червоної книги України у Канівському заповіднику та його околицях // Запов. справа в Україні. – 1998. – Т. 4, вип. 1. – С. 70–74.
 7. Грищенко В.М., Лопарев С.О., Гаврилюк М.Н., Яблоньська-Грищенко Є.Д. Нові дані про рідкісних та залітних птахів Канівського заповідника та його околиць // Роль природно-заповідних територій у підтриманні біорізноманіття. (Мат-ли конфер., присвяч. 80-річчю Канівського природного заповідника, м. Канів, 9–11 вересня 2003 р.). – Канів, 2003. – С. 209–211.
 8. Грищенко В.М., Яблоньська-Грищенко Є.Д. Нові дані про рідкісних і маловивчених видах птахів Лісостепу та Полісся України // Беркут. – 2013. – Т. 22, вип. 2. – С. 85–89.
 9. Грищенко В.М., Яблоньська-Грищенко Є.Д. Зустрічі рідкісних видів птахів у Середньому Придніпров'ї у 2014–2015 рр. // Збереження біорізноманіття в контексті сталого розвитку. Мат-ли Всеукр. наук. конфер. – Черкаси, 2015. – С. 56–59.
 10. Грищенко В.М., Яблоньська-Грищенко Є.Д. Голуб-синяк *Columba oenas* на Канівщині // Troglodytes. – 2016. – Т. 7. – С. 201–204.
 11. Грищенко В.Н., Яблоньская-Грищенко Е.Д. Динамика предзимовочных скоплений и формирование зимовки водоплавающих птиц на Днестре в районе Канева в 2016 г. // Авіфауна України. – 2016. – Вып. 7. – С. 63–68.
 12. Грищенко В. М., Яблоньська-Грищенко Є. Д., Гаврилюк М. Н. Спостереження рідкісних та маловивчених видів птахів у Канівському заповіднику та його околицях у 2003–2012 рр. // Запов. справа в Україні. – 2012. – Т. 18, вип. 1–2. – С. 61–66.
 13. Грищенко В. Н., Яблоньская-Грищенко Е. Д., Гаврилюк М. Н. Видовой состав и структура населения водоплавающих и околоводных птиц, зимующих на Днестре в районе Каневской ГЭС // Беркут. – 2013. – Т. 22, вып. 1. – С. 1–13.
 14. Смогоржевский Л.А. Орнитофауна Каневского биogeографического заповедника и его окрестностей // Наук. зап. Київського держ. ун-ту. – 1952. – Т. 2, вип. 1. – С. 101–187.
 15. Grishchenko V. Number dynamics of White-tailed Eagles (*Haliaeetus albicilla*) wintering on the Dnieper near the Kaniv Hydroelectric Power Station (Central Ukraine) in 1987–2017 // The collection of abstracts and short notes of the seaeagle 2017 conference. – Roosta: Eagle Club Estonia, 2017. – P. 39–40.

УДК: 502.743:592.599(477)

М 34

Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 7, Т. 1. – Київ, Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, 2018. – 442 с.

ISBN 978-966-02-8576-7 (заг.)

ISBN 978-966-02-8577-4 (Т.1)

Редакційна колегія:

Акімов І. А., чл.-кор. НАН України, директор Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена; **Харченко В. О.**, заступник директора Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена, секретар Національної комісії з питань Червоної книги України; **Костюшин В. А.**, завідуючий Відділом моніторингу та охорони тваринного світу Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена; **Василіук О. В.**, науковий співробітник Відділу моніторингу та охорони тваринного світу Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена.

До збірника включені відомості про знахідки у 2009–2017 роках видів тварин, занесених до Червоної книги України, а також обґрунтування для внесення нових видів, або виведення їх з Червоної книги України. В публікації представлена інформація, зібрана понад як 170 фахівцями-зоологами. Загалом подано інформацію про 29 тисяч зустрічей червонокнижних видів тварин, зроблених у 15 тисячах локалітетах.

Збірник розрахований на професійних зоологів, природоохоронців, працівників установ природно-заповідного фонду.

Рукопис рекомендовано до друку Вченою радою Інституту зоології імені І. І. Шмальгаузена (протокол №6 від 14.08.2018 р.).

Збір та опрацювання матеріалу здійснено за сприяння Ukrainian Nature Conservation Group.

Макет: Н. Антонова.

Фото на обкл.: М. Богомаз.